

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

JURIDISKĀ FAKULTĀTE

Civiltiesisko zinātņu katedra

Bakalaura darbs

Līguma noteikumi, kas padara patērētājam saistošu tādu līguma noteikumu, ar kuru patērētājam nav bijusi reāla iespēja iepazīties pirms līguma noslēgšanas.

Autors: Mārtiņš Žogots

Studenta apliecības Nr.: JurP030316

Darba vadītājs: Docents Vadims Mantrovs

Rīga 2022

ANOTĀCIJA

Lai gan patērētāju tiesību aizsardzības jomai aktualizējoties, par patērētāju tiesību aizsardzības jautājumiem attiecībā uz netaisnīgo līguma noteikumiem jau rakstīts diezgan daudz, tomēr vēl ir tādi netaisnīgo līgumu noteikumu aspekti, kas ir maz pētīti. Līguma noteikumi, kas padara patērētājam saistošu tādu līguma noteikumu, ar kuru patērētājam nav bijusi reāla iespēja iepazīties pirms līguma noslēgšanas, ir viens no šādiem līguma noteikumiem. Tas satur vairākas nozīmīgas klauzulas.

Darba mērķis ir dziļāk pētīt līguma noteikumus, kas padara patērētājam saistošu tādu līguma noteikumu, ar kuru patērētājam nav bijusi reāla iespēja iepazīties pirms līguma noslēgšanas, detalizētāk pievērsties likuma normā ietvertu noteikumu (klauzulu) izpratnei, interpretācijai un piemērošanai praksē.

Darbs sastāv no trīs nodaļām un trīs apakšnodaļām.

Atslēgas vārdi: netaisnīgi (negodīgi) līguma noteikumi, negodīgo līguma noteikumu saraksts, reāla iespēja iepazīties, padara patērētājam saistošu, pirms līguma noslēgšanas, patērētāj aizsardzība.

ANNOTATION

There have been quite a lot of discussions and publications regarding unfair contract terms and the related issues, however, there are some aspects that still would need more attention. Contract terms irrevocably binding the consumer to terms with which he had no real opportunity of becoming acquainted before the conclusion of the contract is one of such aspects. It contains several important clauses.

The goal of research is to analyse the contract terms irrevocably binding the consumer to terms with which he had no real opportunity of becoming acquainted before the conclusion of the contract, paying more detailed attention to the understanding, interpretation and implementation of several legal clauses.

Research consist of 3 sections and 3 subsections.

Keywords: unfair contract terms, the list of unfair contract terms, real opportunity of becoming acquainted, irrevocably binding the consumer, before the conclusion of the contract, consumer protection.

SATURA RĀDĪTĀJS

Anotācija	2
Ievads	5
1. Noteikuma “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” izpratne netaisnīgo līguma noteikumu kontekstā.....	8
1.1. Noteikuma “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” interpretācija Padomes direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos izpratnē.....	8
1.2. Ko nozīmē jēdzieni “reāla iespēja” un “iepazīties” noteikuma “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” kontekstā	13
1.3. Noteikuma “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” interpretācija likumdošanā un tiesu praksē Latvijā netaisnīgo līgumu noteikumu.....	16
2. Noteikuma “padara patērētājam saistošu” nozīme	20
3. Noteikuma “pirms līguma noslēgšanas” izvērtējums	26
Kopsavilkums	29
Izmantotās literatūras un avotu saraksts.....	31
Dokumentārā lapa.....	36

IEVADS

Mēs visi esam patērētāji, jo ikdienā iegādājamies preces un izmantojam pakalpojumus šādi iesaistoties dažādās līgumattiecībās. Tādēļ katram no mums ir svarīgi zināt mūsu kā patērētāju tiesības, lai spētu izvairīties no problēmām un arī lai zinātu, kā pareizi rīkoties konflikta gadījumos.

Patērētāju politikas sākotnējais mērķis Eiropas Savienībā bija novērst šķēršļus iekšējā tirgus integrācijai. Vēlāk, saskaņā ar Māstrihtas līgumu, patērētāju tiesību aizsardzība kļuva par neatkarīgu politikas jomu un Eiropas Kopienai bija pienākums nodrošināt augstu patērētāju tiesību aizsardzības līmeni. Ar patērētāju tiesību aizsardzības noteikumiem tirgu var padarīt godīgāku un, sniedzot patērētājiem kvalitatīvāku informāciju, var panākt videi draudzīgākus un uz sociālo tirgu orientētākus rezultātus.

Orientācija uz iekšējo tirgu joprojām ir Eiropas Savienības patērētāju tiesību aizsardzības politikas galvenais princips. No vienas puses, patērētāju tiesību aizsardzības noteikumi ir paredzēti, lai ļautu patērētājiem pilnīgi izmantot iekšējā tirgus priekšrocības, kā dēļ paplašinās izvēle un samazinās cenas, jo patērētāji var iegādāties vajadzīgās preces jebkurā dalībvalstī, kā arī saņemt informāciju un atrast labākos piedāvājumus. No otras puses, vienāds vai līdzīgs patērētāju tiesību aizsardzības līmenis visā Eiropas Savienībā vienkāršo darbu pārrobežu tirdzniecību uzņēmumiem, vienlaikus palielinot patērētāju uzticēšanos.

Latvijā, atgūstot tās suverenitāti un kļūstot par pilntiesīgu Eiropas Savienības dalībvalsti, tika pilnveidota likumdošana nodrošinot attiecīgo Eiropas Savienības tiesību normu ieviešanu Latvijas normatīvajos aktos arī patērētāju tiesību aizsardzības jomā.

Latvijā patērētāju tiesības regulē Patērētāju tiesību aizsardzības likums un tam atbilstošie Ministru Kabineta noteikumi, bez tam, patērētāju tiesību aizsardzības normas ir iekļautas arī citos atsevišķu sfēru regulējošos normatīvajos aktos. Līdz ar to likumdošanā ir noteikts regulējums līgumiem, kuros viena no līgumslēdzējpusēm ir patērētājs – tas nozīmē, ka līguma saturu ar patērētāju vērtē vadoties no speciālo tiesību normām.

Klasiskā izpratnē līgumslēdzējpusēm ir vienlīdzīgas tiesības. Balstoties uz līgumu noslēgšanas brīvības principu, līgumu tiesisko bāzi veido tas, par ko puses ir vienojušās līgumu noslēdzot. Situācija ir citāda, ja viena no līguma pusēm ir patērētājs. Diemžēl prakse ir pierādījusi, ka dažādu apstākļu dēļ līguma noslēgšanas procesā patērētājs ne vienmēr var realizēt savas tiesības un tādēļ ir nepieciešams tiesiskais regulējums, kas aizsargā patērētāju kā vājāko pusi.

Saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likumu, līgumos, ko patērētājs slēdz ar ražotāju, pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju, līgumslēdzējām pusēm ir vienlīdzīgas tiesības

un ir noteikts kad līguma noteikumi ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu¹. Īpaša uzmanība tiek pievērsta tā saucamajiem standartlīgumiem jeb iepriekš sagatavotiem līguma projektiem, kas tiek piedāvāti patērētājiem. Atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta pirmajā daļā² noteiktajam, ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs iepriekš sagatavotos līguma projektos nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem.

Līguma noteikumi, kas nav atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam, var tikt apstrīdēti kā netaisnīgi un var tikt atzīti par spēkā neesošiem no līguma noslēgšanas brīža. Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešajā daļā³ tiek sniegts par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmo līguma noteikumu neizsmeļošs uzskaitījums, kas atbilst Eiropas Padomes 1993.gada 5.aprīļa direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 3. panta 3. punktā⁴ norādītam pielikuma sarakstam.

Lai gan patērētāju tiesību aizsardzības jomai aktualizējoties, par patērētāju tiesību aizsardzības jautājumiem jau rakstīts diezgan daudz gan literatūrā, gan arī tiesu praksē, tai skaitā par atsevišķiem netaisnīgiem līguma noteikumiem, tomēr jāsecina, ka vēl ir tādi netaisnīgo līgumu noteikumu aspekti, kas ir maz pētīti.

Studiju darba “Līguma noteikumi, kas padara patērētājam saistošu tādu līguma noteikumu, ar kuru patērētājam nav bijusi reāla iespēja iepazīties pirms līguma noslēgšanas.” mērķis ir dziļāk pētīt vienu no par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmo līguma noteikumu, detalizētāk pievērsties likuma normā ietvertu klauzulu izpratnei un piemērošanai praksē. Pētījums veikts aplūkojot juridiskās literatūras avotus, normatīvos aktus, kā arī tiesu spriedumus gan Eiropas Savienībā, gan Latvijā.

Jautājums ir aktuāls, jo tas ir viens no netaisnīgiem līguma noteikumu gadījumiem, kas nav līdz šim pietiekoši izpētīts un līdz galam atbilstoši regulēts, tādējādi patērētājam radot problemātiskas situācijas un nepatīkamus pārsteigumus savu tiesību realizācijā.

Studiju darba rakstīšanai izmantoti dažādi literatūras un periodikas avoti, Eiropas Savienības tiesas un Latvijas Republikas tiesu spriedumi. Bez tam studiju darba rakstīšanā izmantoti sekojoši normatīvie akti: Eiropas Padomes 1993.gada 5.aprīļa direktīva 93/13/EEK

---

¹ Patērētāju tiesību aizsardzības likums: Ar grozījumiem, kas izsludināti līdz 2022. gada 2. martam: LR likums// Latvijas Vēstnesis, 2022., 2.marts., nr.43.

² Turpat

³ Turpat.

⁴ Padomes 1993.gada 5.aprīļa direktīva 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos.

par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos, Latvijas Republikas Civillikums⁵, Patērētāju tiesību aizsardzības likums⁶.

Darba mērķa sasniegšanai izmantota analītiskā metode- izpētot un skaidrojot jēdzienus “reāla iespēja”, “iepažīties”, “padara patērētājam saistošu” un “pirms līguma noslēgšanas”, salīdzinošā metode- salīdzinot dažādu tiesu instanču tiesu nolēmumus, savukārt, dedukcijas un indukcijas metodes pielietotas secinājumu veikšanai.

Darbs sastāv no trīs nodaļām. Pirmajā nodaļā analizēta noteikuma “nav bijusi reāla iespēja iepažīties” interpretācija Eiropas Padomes direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos izpratnē, kā arī Latvijas likumdošanā un tiesu praksē. Savukārt otrajā nodaļā analizēta noteikuma “padara patērētājam saistošu” nozīme un trešajā nodaļā veikts noteikuma “pirms līguma noslēgšanas” izvērtējums.

---

⁵ Civillikums: LR likums, 1937, n.p.

⁶ Patērētāju tiesību aizsardzības likums: Ar grozījumiem, kas izsludināti līdz 2022. gada 2. martam: LR likums// Latvijas Vēstnesis, 2022., 2.marts., nr.43.

1. NOTEIKUMA “NAV BIJUSI REĀLA IESPĒJA IEPAZĪTIES” IZPRATNE NETAISNĪGO LĪGUMA NOTEIKUMU KONTEKSTĀ

Netaisnīgo līgumu noteikumu normas Latvijas likumdošanā ieviestas atbilstoši Eiropas Padomes 1993.gada 5.aprīļa direktīvai 93/13/EEK (turpmāk – direktīva) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos. Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta 3.daļas 16.punkts, kas nosaka, ka par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas padara patērētājam saistošu tādu līguma noteikumu, ar kuru patērētājam nav bijusi reāla iespēja iepazīties pirms līguma noslēgšanas⁷ ir viens no direktīvas 3. panta 3. punkta pielikuma sarakstā norādītajiem noteikumiem. Šis noteikums satur trīs nozīmīgas noteikumus (klauzulas), kuru izpratnei un interpretācijai pievērsīšos šajā darbā. Vispirms pievērsīšos noteikumam “nav bijusi reāla iespēja iepazīties.”

1.1. Noteikuma “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” interpretācija Padomes direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos izpratnē

Padomes Direktīva 93/13/EEK⁸ ir uz principiem balstīta direktīva. Tā aizsargā patērētājus no negodīgiem noteikumiem visu veidu līgumos, kurus uzņēmumi noslēdz ar patērētājiem. Tādējādi tā ir svarīgs instruments godīguma nodrošināšanā iekšējā tirgū.

Direktīvas pielikumā pievienots indikatīvs tādu noteikumu saraksts, ko var uzskatīt par negodīgiem. Noteikums, kas padara patērētājam saistošu tādu līguma noteikumu, ar kuru patērētājam nav bijusi reāla iespēja iepazīties pirms līguma noslēgšanas ir viens no sarakstā minētajiem noteikumiem un tādēļ, lai labāk izprastu šo noteikumu, ir vispirms jāpievēršas arī pašam sarakstam.

Literatūrā pausts uzskats, ka direktīvas pielikuma statuss ir samērā nenoteikts. Direktīvas projekta pielikumā esošajam sarakstam sākotnēji bija noteikts saistošs raksturs, taču Dalībvalstis nespēja par to vienoties. Neskatoties uz to, Eiropas Komisija ir norādījusi, ka saraksts būs noderīga indikācija tiesnešiem, nacionālajām institūcijām un uzņēmējiem un tas palīdzēs precizēt galvenos kritērijus, kas norādīti Direktīvas 3.pantā.⁹

---

⁷ Patērētāju tiesību aizsardzības likums: Ar grozījumiem, kas izsludināti līdz 2022. gada 2. martam: LR likums// Latvijas Vēstnesis, 2022., 2.marts., nr.43.

⁸ Padomes 1993.gada 5.aprīļa direktīva 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos.

⁹ Hondius E. The reception of the directive of unfair terms in consumer contracts by member states. 1995.,249.p.

Pieejams:https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/22925/hondius_95_thereceptionofthedirectiveonunfair.pdf?sequence=1 [aplūkots 15.04.2022.].

Tātad direktīvas 3. panta 1. punktā ir noteikta vispārējā pārbaude, ar kuru jānovērtē pārdevēju vai piegādātāju līguma noteikumu negodīgums. Papildus 3. panta 1. punktā paredzētajai vispārējai pārbaudei 3. panta 3. punktā ir atsauce uz pielikumu, kurā ietverts indikatīvs un nepilnīgs tādu noteikumu saraksts, ko var uzskatīt par negodīgiem.¹⁰ Līdz ar to līguma noteikums, kas ir atbilstošs kādam no sarakstā minētajiem noteikumiem nevar tikt automātiski uzskatīts par negodīgu direktīvas kontekstā – to ir nepieciešams izvērtēt arī saskaņā ar direktīvā noteiktajiem negodīguma kritērijiem.

Šajā gadījumā rodas jautājums, kāpēc bija nepieciešams šis saraksts direktīvas pielikumā, ja jau pašā direktīvā ir noteikti kritēriji netaisnīguma statusa novērtēšanai? Pastāv viedoklis¹¹, ka atbilde ir meklējama direktīvas Anotācijā (Skaidrojošajā Memorandumā), kurā norādīts, ka šie ir noteikumi šķiet esam “neapstrīdami netaisnīgi.” Bez tam, anotācijā Eiropas Komisija centusies raksturot Eiropas Savienības valstu dažādās pieejas netaisnīgo līgumu jautājumā. Tādejādi viens no iespējamiem iemesliem saraksta nepieciešamībai, iespējams, bija tas, ka direktīvā noteiktie kritēriji līguma noteikumu netaisnīguma novērtēšanā kopā ar pielikumā esošo sarakstu var palīdzēt atrisināt problēmas, ko rada atšķirīgās pieejas kādas pastāv anglosakšu tiesību lokam un romāņu–ģermāņu tiesību lokam piederošu tiesību sistēmām. Anglosakšu tiesību lokam raksturīga plaša izvērtēšana katrā individuālajā gadījumā, turpretim romāņu–ģermāņu tiesību lokam raksturīga paļaušanās uz noteiktiem noteikumiem¹².

Tātad secināms, ka direktīvas pielikumā esošajam sarakstam ir nozīmīga loma, lai gan tam nav saistošs raksturs kā bija sākotnēji ierosināts direktīvas projektā pirmajos lasījumos¹³. Kā norādīts Ģenerālvokāta Geelhoed¹⁴ secinājumos lietā C-478/99¹⁵ -normatīvā un saistošā direktīvas daļa ir veidota no kritērijiem, kas definēti direktīvas 3. panta 1. daļā, kopā ar noteikumiem tā paša panta 2. daļā, kā arī kopā ar noteikumiem direktīvas 4. un 5.pantā,

---

¹⁰ Pamatnostādnes par Padomes Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos interpretēšanu un piemērošanu. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52019XC0927\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52019XC0927(01)) [aplūkots 11.03.2022]

¹¹ Dean M, Unfair Contact Terms: The European Approach., Pieejams:<https://heinonlineorg.databases.lanet.lv/HOL/PDFsearchable?handle=hein.journals/modlr56&collection=journals&section=47&id=&print=section&sectioncount=1&ext=.pdf&nocover=&display=0> [aplūkots 15.03.2022]

¹² Turpat

¹³ Proposal for a Council Directive on unfair terms in consumer contracts. COM 90, 322 final and COM 92, 66 final. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:51990PC0322&from=EN> <http://aei.pitt.edu/13080/1/13080.pdf>

¹⁴ COMMISSION v SWEDEN; OPINION OF ADVOCATE GENERAL GEELHOED
Pieejams:<https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=0E268B160DB5AEE5E96FB38B6AEDB47A?ext=&docid=46689&pageIndex=0&doclang=EN&mode=1st&dir=&occ=first&part=1&cid=740880> [aplūkots 11.03.2022]

¹⁵ ECJ judgment of 7 May 2002, C-478/99 - Commission of the European Communities v. Kingdom of Sweden [2002] ECR I-04147.

kas paskaidro netaisnīguma vērtēšanas ‘vispārējo nosacījumu’ un ir cieši saistīti ar to. Saskaņā ar šiem noteikumiem ir noteikti apstākļi, atbilstoši kuriem ir jānovērtē vai līguma noteikums ir netaisnīgs un tāpēc attiecīgi nav saistošs patērētājam.

Direktīva kopš tās pieņemšanas ir interpretēta vairākos Eiropas Savienības Tiesas (turpmāk “Tiesa”) lēmumos, jo īpaši prejudiciālos nolēmumos, kuros Tiesa ir plašāk izvērsusi noteiktos vispārējos principus. Tiesas interpretācija neaprobežojas ar kritērijiem līguma noteikumu novērtēšanai pēc būtības un līguma noteikumu negodīguma sekām; tā skar arī valsts procesuālo tiesību normas, ciktāl tās ir būtiskas efektīvai aizsardzībai pret negodīgiem līguma noteikumiem¹⁶.

Saskaņā ar direktīvas preambulā noteikto, patērētājam jāsaņem līdzvērtīga aizsardzība, slēdzot mutiskus un rakstveida līgumus, pēdējā gadījumā neatkarīgi no tā, vai līguma noteikumi ietverti vienā vai vairākos dokumentos, un ir nepieciešams vispārīgā veidā noteikt kritērijus līgumu noteikumu negodīga rakstura novērtēšanai. Savukārt direktīvas nolūkos pievienoto sarakstu var uzskatīt tikai par indikatīvu un, ņemot vērā direktīvas minimālo raksturu, dalībvalstis savos tiesību aktos var šo noteikumu darbības jomu paplašināt vai sašaurināt.¹⁷ Bez tam, tā kā līgumus būtu jā sastāda vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, patērētājam būtu jā dod iespēja faktiski izskatīt visus noteikumus un, ja rodas šaubas, priekšroka dodama interpretācijai, kas ir vislabvēlīgākā patērētājam.¹⁸

Kā jau norādīts iepriekš, direktīvas 3. panta 1. punktā ir noteikta vispārējā pārbaude, ar kuru jānovērtē pārdevēju vai piegādātāju līguma noteikumu negodīgums. Minētajai vispārējai pārbaudei jābūt iekļautai dalībvalstu tiesību normās, un dalībvalstu iestādēm tā jāveic katrā individuālā gadījumā, kad tās novērtē atsevišķus noteikumus.¹⁹

Turklāt direktīvā ir noteiktas arī pārskatāmības prasības pārdevējiem vai piegādātājiem, kas izmanto līguma noteikumus, par kuriem nebija atsevišķas apspriešanās. Tās ir formulētas kā noteikumi, kas paredz, ka līguma noteikumiem jābūt (izstrādātiem) vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, un kā prasība, ka patērētājiem jābūt dotai reālai iespējai iepazīties ar līguma noteikumiem pirms līguma slēgšanas (direktīvas pielikuma 1. punkta i) apakšpunkts un 20. apsvēruma preambulā)²⁰.

---

¹⁶ Pamatnostādnes par Padomes Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos interpretēšanu un piemērošanu. [https://eur-lex.europa.eu/legal content/LV/TXT/?uri=CELEX: 52019XC0927\(01\) \[aplūkots 11.03.2022\]](https://eur-lex.europa.eu/legal content/LV/TXT/?uri=CELEX: 52019XC0927(01) [aplūkots 11.03.2022])

¹⁷ Padomes 1993.gada 5.aprīļa direktīva 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos.

¹⁸ Turpat

¹⁹ Pamatnostādnes par Padomes Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos interpretēšanu un piemērošanu. [https://eur-lex.europa.eu/legal content/LV/TXT/?uri=CELEX: 52019XC0927\(01\) \[aplūkots 11.03.2022\]](https://eur-lex.europa.eu/legal content/LV/TXT/?uri=CELEX: 52019XC0927(01) [aplūkots 11.03.2022])

²⁰ Turpat

Direktīva 93/13/EEK skaidri noteic to, ka līguma tekstam ir jābūt vienkāršā un saprotamā valodā. Šī prasība izriet no līguma noteikumu caurredzamības principa, kas savukārt ir labas ticības principa atvasinājums. Saprotamība ir attiecināma arī uz salasāmību. Tās mērķis ir nepieļaut tā saukto “sīko druku”, kuru patērētājs nevar viegli saprast. Līguma teksts ir sagatavojams vienkāršā valodā gan no satura, gan arī optiskās uztveramības viedokļa.²¹

Tiesa prasību, saskaņā ar kuru līguma noteikumiem jābūt vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, ir interpretējusi plaši. Šajā sakarā Tiesa ir arī ņēmusi vērā to, ka fakts, ka patērētājiem nav bijis reālas iespējas iepazīties ar līguma noteikumu, norāda uz noteikuma negodīgumu. Tiesa 2020. gada 16. jūlija spriedumā apvienotajās lietās²² Nr. C-224/19 un Nr. C-259/19 norādījusi, ka direktīvā 93/13/EEK ietverto prasību nevar sašaurināti attiecināt tikai uz līguma noteikuma saprotamību no formālā un gramatikas viedokļa. [...] Noteikuma skaidrība un saprotamība tiesai ir jāpārbauda, ņemot vērā visus atbilstošos faktiskos apstākļus, tostarp reklāmu un informāciju, ko aizdevējs ir sniedzis, apspriežot aizdevuma līgumu, un ņemot vērā uzmanības līmeni, kādu var gaidīt no samērā informēta, uzmanīga un apdomīga vidusmēra patērētāja.²³

Lai gan Tiesa nav konkrēti pievērsusies daudziem no turpmāk minētajiem faktoriem, Komisija uzskata, ka novērtējot, vai konkrēts līguma noteikums ir vienkāršs un skaidri saprotams direktīvas nozīmē, būtiski ir šādi faktori:²⁴

- vai patērētājam ir bijusi reāla iespēja iepazīties ar līguma noteikumu pirms līguma slēgšanas; tas ietver jautājumu par to, vai patērētāja ir bijusi piekļuve līguma noteikumam(-iem) un ir dota iespēja to(-os) izlasīt; ja līguma noteikumā ir atsauce uz pielikumu vai citu dokumentu, patērētājam jābūt pieejamiem arī šādiem dokumentiem;

- individuālu noteikumu saprotamība, ņemot vērā to formulējuma skaidrību un lietotās terminoloģijas specifiku, attiecīgā gadījumā arī kopsakarā ar citiem līguma noteikumiem. Šajā sakarā jāņem vērā to patērētāju nostāja vai perspektīva, kuriem attiecīgie

²¹ Reich N., Micklitz. H.-W., Rott P., Tonner K. European Consumer law. 2nd edition. United Kingdom: Intersentia Publishing Ltd, 2014, p. 143

²² Apvienotās lietas C-224/19 un C-259/19,
Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:62019CA0224&from=EN>,
[aplūkots 12.03.2022]

²³ Eiropas Savienības Tiesas 2020.gada 16. jūlija sprieduma apvienotajās lietās Nr. C-224/19 CY pret Caixabank SA un Nr. C-259/19 LG, PK pret Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (ECLI:EU:C:2020:578) 66. un 68. punkts.

Pieejams:<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=228668&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=12565766> [aplūkots 11.03.2022]

²⁴ Pamatnostādnes par Padomes Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos interpretēšanu un piemērošanu. [https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/LV/TXT/?uri=CELEX:52019XC0927\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/LV/TXT/?uri=CELEX:52019XC0927(01)) [aplūkots 11.03.2022]

noteikumi ir adresēti; tas ietver arī jautājumu par to, vai patērētāji, kuriem attiecīgie noteikumi adresēti, pietiekami pārzina valodu, kādā noteikumi izstrādāti,

- veids, kā līguma noteikumi ir formulēti. Tas varētu ietvert, piemēram, šādus aspektus: vizuālā noformējuma skaidrība, tostarp fonta lielums, vai līgums ir strukturēts loģiski un vai svarīgi nosacījumi ir pienācīgi izcelti un nesaplūst ar citiem noteikumiem, un vai noteikumi ir iekļauti līgumā vai kontekstā tā, kā to varētu pamatoti sagaidīt, tostarp kopsakarā ar citiem saistītajiem līguma noteikumiem, u. tml. Piemēram, līguma noteikums, kuru ietekmi var saprast tikai tad, ja tos lasa visus kopumā, nedrīkst formulēt tā, ka to kopējā ietekme kļūst neskaidra, piemēram, tos iekļaujot dažādās līguma daļās²⁵.

Bez tam, Tiesa 2013. gada 21. marta sprieduma lietā C-92/11²⁶ norādījusi, ka direktīvas 93/13 5. pantā komersantiem ir noteikts pienākums līguma noteikumus formulēt vienkārši un skaidri saprotami. Direktīvas preambulas divdesmitajā apsvērumā šajā sakarā ir precizēts, ka patērētājam ir jābūt faktiskai iespējai iepazīties ar visiem līguma noteikumiem. Pirms līguma noslēgšanas informācija par tā noteikumiem un šī līguma parakstīšana sekām patērētājam ir ļoti svarīga. Tieši uz šādas informācijas pamata tas izlems, vai viņš vēlas uzņemties komersanta jau iepriekš formulētās saistības.

Saskaņā ar iepriekšminēto un pētot noteikuma “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” interpretāciju direktīvas par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos izpratnē un ES judikatūrā ir jānorāda, ka klauzula ir ietverta direktīvas pielikuma noteikumu, ko var uzskatīt par negodīgiem, saraksta vienā no noteikumu piemēriem, bet ne pašā direktīvas tekstā. Noteikumu saraksts ir pielikums direktīvas 3. pantam, kurā noteikti kritēriji pēc kādiem jānovērtē pārdevēju vai piegādātāju līguma noteikumu negodīgums.

Bez tam jāsecina, ka Eiropas Komisijas Pamatnostādnēs par Padomes Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos interpretēšanu un piemērošanu norādīts, ka Tiesa prasību, saskaņā ar kuru līguma noteikumiem jābūt vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, ir interpretējusi plaši un Komisijas ieskatā noteikums “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” ir jāņem vērā novērtējot, vai konkrēts līguma noteikums ir vienkāršs un skaidri saprotams direktīvas nozīmē. Tātad noteikums “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” kalpo kā instruments direktīvas 3. , 4. un 5. panta interpretācijai.

---

²⁵ Pamatnostādnes par Padomes Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos interpretēšanu un piemērošanu. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52019XC0927\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52019XC0927(01)) [aplūkots 11.03.2022]

²⁶ Judgment of the Court (First Chamber), 21 March 2013. RWE Vertrieb AG v Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen eV; Pieejams:<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:62011CJ0092&qid=1652960933271&from=EN> [aplūkots 18.03.2022]

1.2. Ko nozīmē jēdzieni “reāla iespēja” un “iepazīties” noteikuma “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” kontekstā

Tiesību normu piemērošanas neatņemama sastāvdaļa ir to satura precīza noskaidrošana un iztulkošana. Interpretētājs parasti vēlas ne vairāk ne mazāk kā uzzināt, ko “patiesi” pauž verbāli izteiktā norma par savu saturu un jēgu.²⁷

Analizējot Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta 3.daļas 16.punktā ietverto noteikumu “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” vispirms pievēršīšos jautājumam – kā saprast ko nozīmē “reāla iespēja”. Šis jēdziens ir tiešs tulkojums no direktīvas par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos oriģināltekstā lietotā jēdziena “real opportunity”.

Pētot vārdus no gramatiskā viedokļa jāņem vērā, ka valoda ir elastīga, vārdiem dažkārt ir daudzas nozīmes. Šīs daudzveidības ietvaros atrast konkrētajā gadījumā īsto apzīmējumu iespējams tikai ņemot vērā aplūkojamās problēmas, kontekstuālās vai blakus faktoru sakarības. Lai izprastu tiesību normas saturu, pirmām kārtām nepieciešams noskaidrot atsevišķu vārdu nozīmi. Vārda nozīmes noskaidrošana sākama ar vārda lietojuma nozīmes noteikšanu. Vārdu lietojums savukārt norāda uz valdošo un vispārpieņemto veidu, kā ar vārdiem tiek apzīmēti jēdzieni un priekšstati.²⁸

Angļu valodā jēdziena “real opportunity” nozīme ir atbilstoša latviskā tulkojuma “reāla iespēja” nozīmei. Saskaņā ar Latviešu literārās valodas vārdnīcu, īpašības vārds “reāls” skaidrots sekojoši: tāds, kas eksistē īstenībā; tāds, kas nav izdomāts. Patiess, īstens; tāds, ko var izpildīt, tāds, kas ir iespējams; tāds, kas var drīz piepildīties; tāds, kas izriet no īstenības pareizas izpratnes un novērtēšanas; tāds, kas attēlo īstenību, tāds, kas ir pārņemts no īstenības²⁹. Savukārt vārds “iespēja” skaidrots kā labvēlīgu apstākļu, nosacījumu kopums (kā īstenošanai, veikšanai); izdevība; rīcības veids, arī paņēmieni, metode; tas, kas var īstenoties, notikt; tas, ko var izmantot (kā īstenošanai, veikšanai)³⁰.

Arī vārda “iepazīties” izpratne latviešu valodā ir tāda pati kā direktīvā lietotajam jēdzienam “becoming acquainted”. Vārds “iepazīties” skaidrots sekojoši – kļūt pazīstamam (ar kādu, citam ar citu); sākt izprast (kādu, kāda būtību, raksturu u. tml.); iesākt pazīt (kādu) izzināt, iepazīt, arī uzzināt; iegūt priekšstatu (par ko, piemēram, apskatot, izlasot, sākot lietot); uzzināt (ko); sākt izprast; izjūtot, pārdzīvojot uzzināt, iegūt priekšstatu.³¹ No iepriekšminētā secināms, ka katram no vārdiem “reāls” “iespēja” un “iepazīties” ir vairākas nozīmes un tādēļ gramatiski būtu samērā plašs tulkojums. Tomēr jānorāda, ka klauzulas

²⁷ Meļķis E. Tiesību normu iztulkošana. Rīga, Latvijas Universitāte, 2000, 4; 25-27. lpp.

²⁸ Turpat

²⁹ Tēzauris. Skaidrojošā un sinonīmu vārdnīca. Pieejams <https://lvv.tezaurs.lv/re%C4%81ls> [aplūkots 9.03.2022]

³⁰ Turpat

³¹ Turpat

vairāk apzīmē reālu parādību kopu. No tā izriet, ka normu piemērošanas gadījumā ir jāapsver, vai dotais gadījums ir attiecināms uz to parādību kopu, kas izteikta klauzulā. Analizējot gadījuma faktiskos apstākļus, normas piemērotajam jāiegūst argumentēta pārlicība par to, ka gadījums atbilst dotās ģenerāklauzulas jēgai - ratio legis.³² Līdz ar to, lai sasniegtu likumdošanā paredzēto mērķi, praksē ir jāizvērtē visi tie apstākļi ar kādiem nākas saskarties patērētājam – tāpat jautājums – cik reāli ir bijis patērētājam iepazīties ar noteikumu? Atbilde uz šo jautājumu meklējama vispirms noskaidrojot līguma noteikumu pieejamību patērētājam.

Līguma noteikumu pieejamība patērētājam, iegādājoties preces vai saņemot pakalpojumus, saistās ar dažādiem aspektiem. Vispirms ar fizisko aspektu – piemēram, vai dokumentā, kas tiek izsniegts patērētājam pirms līguma noslēgšanas ir iekļauti visi līguma noteikumi. Gadījumos, kad līguma noteikumi ietverti vairākos dokumentos, ir jautājums, vai visi dokumenti tiek izsniegti patērētājam. Ja galvenajā dokumentā ir atsauce uz citu dokumentu, kurā ir ietverti patērētājam saistoši līguma noteikumi, tad ir jābūt nodrošinātai arī šī cita dokumenta pieejamība patērētājam pirms līguma noslēgšanas.

Tas pats princips analogiski ir attiecināms arī gadījumos, ja iepriekš sastādītie līgumi patērētājiem tiek piedāvāti tiešsaistē. Piemēram, standartlīgumā, kas ir pieejams tiešsaistē ir ietverts nosacījums, kas paredz, ka papildus līguma noteikumi ir kādā citā dokumentā, kas ir pieejams kādā citā no tīmekļa vietām vai lapām, vai citā dokumentā, kas savukārt tiks nodots patērētājam tikai līdz ar preces piegādi vai pakalpojuma izpildi, un līdz ar to patērētājam nav reālas iespējas iepazīties ar papildus līguma noteikumiem pirms līguma noslēgšanas.

Kā piemērs būtu arī līguma noteikumi, kas paredz, ka pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs var papildināt līgumu ar citiem līguma noteikumiem vēlākā laika periodā pēc līguma parakstīšanas.

Kā nākošais reālās pieejamības aspekts būtu minams kvalitātes aspekts, proti, ja visi līguma noteikumi patērētājam ir pieejami pirms līguma noslēgšanas ir jāvērtē arī to kvalitāte. Tas nozīmē vērtēt, vai ir iespējams līguma noteikumus uztvert un saprast. Kvalitāti raksturo tādi kritēriji kā, piemēram, valodas izvēle un vai ir nodrošināts tulkojums, ja tas ir nepieciešams.

Runājot par valodas izvēli ir jāatgriežas pie jau iepriekš minētā, proti, direktīvas preambulā un 5.pantā norādītā, ka līgumus būtu jāstāda vienkāršā, skaidri saprotamā valodā un patērētājam būtu jānodod iespēja faktiski izskatīt visus noteikumus un, ja rodas šaubas, priekšroka dodama interpretācijai, kas ir vislabvēlīgākā patērētājam³³. Šis nosacījums

³² Melķis E. Tiesību normu iztulkošana. Rīga, Latvijas Universitāte, 2000, 4; 31. lpp

³³ Padomes 1993.gada 5.aprīļa direktīva 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos.

praktiski paredz iespēju atbilstoši izvērtēt visus līguma noteikumus, vērtējot, kāda varētu būt iespējamā kvalitāte patērēja piekrišanai līguma noteikumiem. Tas norāda, ka, lai gan pamatā līgumā ir lietota vienkārša un saprotama valoda, teksts tomēr varbūt neskaidrs, jo vārdiem mēdz būt vairākas nozīmes. Līdz ar to direktīvas 5.pants būtu tulkojams tādejādi, ka līguma noteikumi nevar būt neskaidri vai dažādi izprotami, jo tādā gadījumā patērētāji patiesībā nezina kam viņi piekrīt. To arī praktiski atbalsta 5.pantā tālāk norādītais, ka priekšroka dodama interpretācijai, kas ir vislabvēlīgākā patērētājam gadījumā, ja rodas šaubas par kāda noteikuma nozīmi.³⁴

Ļoti nozīmīgs faktors ir arī teksta fontu izmērs (sīkā druka). Sīkā druka apgrūtina vai pat dažkārt pilnībā var izslēgt patērētāja iespēju iepazīties ar līguma noteikumu (vai noteikumiem) bez palīgīdzekļu lietošanas, jo šādi palīgīdzekļi patērētājam parasti nav pieejami līguma noslēgšanas laikā. Patērētāju aizsardzības tiesību literatūrā saistībā ar netaisnīgiem līguma noteikumiem atzīts: „Praksē bieži vien patērētājs var pat nezināt par dažiem līguma noteikumiem, jo tie iepriekš nav bijuši pieejami, tie iekļauti līgumā mazā drukā vai iekļauti kādā citā dokumentā, kas nav vienkārši pieejams³⁵”

Bez tam, liela nozīme ir arī apstākļiem, kādi ir līguma noslēgšanas brīdī. Nav mazums situāciju, kad slēdzot, piemēram, līgumus bankā vai apdrošināšanas līgumus, konsultanti liek manīt, ka nepieciešams, lai patērētājs parakstītos pēc iespējas ātrāk. Šādās situācijās patērētājam ir grūti iepazīties ar līguma tekstu un patērētājs var pat neievērot tās teksta daļas, kas parasti ir uzdrukātas sīkiem burtiem neuzkrītošā vietā, piemēram, līguma vai iesnieguma lapas otrā pusē. Parakstot šādu līgumu diemžēl daudzos gadījumos vēlāk rodas problēmas.

Atgriežoties pie vārda “iepazīties” skaidrojuma (izzināt, izpētīt, arī uzzināt; iegūt priekšstatu (par ko, piemēram, apskatot, izlasot, sākot lietot); uzzināt (ko); sākt izprast) - redzams, ka, papildus jau iepriekš minētajam, ir jāmin arī tāds aspekts kā līgumu noteikumu tekstā lietotā terminoloģija. Arī sarežģītas terminoloģijas lietošana var kalpot par nepārvaramu šķērslī patērētāja iespējai iepazīties ar līguma noteikumiem.

Saskaņā ar iepriekšminēto, noteikuma “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” interpretācija ir saistīta ar dažādiem aspektiem un apstākļiem, kas savukārt var radīt grūtības tā iztulkošanā un piemērošanā.

Līdztekus ir arī jānorāda, ka, piemērojot noteikumu “nav bijusi reāla iespēja iepazīties”, faktiski attiecīgais vērtētais līguma noteikums netiek vērtēts pēc tā satura

---

³⁴ Simon Whittaker, *Language or Languages of Consumer Contracts*, The, 8 Cambridge Y.B. Eur. Legal Stud. 229 (2005-2006), Pieejams: <https://heionline-org.datubazes.lanet.lv/HOL/PDFsearchable?handle=hein.intyb/camyel0008&collection=intyb&section=17&id=&print=section&sectioncount=1&ext=.pdf&nocover=&display=0>

³⁵ Vītoliņa B. Patērētāju tiesību aizsardzības pamati. Rīga: Zvaigzne ABC, 2015, 96. lpp.

atbilstības likumdošanā norādītajiem netaisnīguma kritērijiem. Līguma noteikums var tikt atzīts par netaisnīgu tādēļ, ka patērētājam “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” ar to pirms līguma noslēgšanas.

1.3. Noteikuma “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” interpretācija tiesu praksē Latvijā

Lai arī ar direktīvu ir sasniegts augsts patērētāju tiesību aizsardzības un galveno jēdzienu saskaņošanas līmenis aizsardzībā pret negodīgiem līguma noteikumiem iekšējā tirgū, tomēr dalībvalstīs pastāv specifiskas iezīmes, kas tirgus dalībniekiem un praktizējošiem juristiem jāņem vērā. Šādas specifiskās iezīmes var būt saistītas ar valsts tiesību aktu, ar kuriem transponē direktīvu, plašāku darbības jomu, vai arī tās var izpausties kā sīkāki vai stingrāki noteikumi attiecībā uz līguma noteikumu negodīgumu.³⁶

Direktīvas³⁷ prasības Latvijas likumdošanā ir ieviestas Patērētāju tiesību aizsardzības likumā (turpmāk – PTAL). Atšķirībā no direktīvas, kurā noteikumi, kuri var tikt uzskatīti negodīgiem ir indikatīva saraksta veidā pievienoti direktīvas pielikumā, PTAL visi direktīvas sarakstā minētie negodīgo līguma noteikumu piemēri ir transponēti likuma 6.panta 3. daļā norādot, ka minētie līguma noteikumi uzskatāmi par netaisnīgiem līguma noteikumiem. Līdz ar to Latvijā negodīgo noteikumu sarakstam ir piešķirta saistoša nozīme.

Atbilstoši PTAL 6.panta 3. daļas 16. punktam par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas padara patērētājam saistošu tādu līguma noteikumu, ar kuru patērētājam nav bijusi reāla iespēja iepazīties pirms līguma noslēgšanas. Kā jau iepriekš minēts, klauzulas “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” interpretācija ir samērā plaša un saistīta ar dažādiem aspektiem, kas savukārt var radīt grūtības tās iztulkošanā un piemērošanā.

Piemērojot netaisnīgu līguma noteikumu regulējumu, jāievēro noteikta metode šī regulējuma piemērošanā, kas pamatojas uz trīs kritēriju vērtējumu: vispirms jākonstatē iepriekš sastādīts līgums vienreizējai (retāk) vai daudzkārtējai (parasti) lietošanai – pēdējā gadījumā šādu līguma veidu raksturo ar tipveida līguma jēdzienu; pēc tam iepriekš sastādīta (parasti – tipveida) līguma noteikumu neapspriešanas prezumpciju (to var atspēkot ar t.s. apspriešanas testu); un, visbeidzot, netaisnīguma testu – atbilstības vērtējumu kādam

---

³⁶ Pamatnostādnes par Padomes Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos interpretēšanu un piemērošanu. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52019XC0927\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52019XC0927(01)) [aplūkots 11.03.2022]

³⁷ Padomes 1993.gada 5.aprīļa direktīva 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos.

neizsmeļošā netaisnīgu noteikumu sarakstā esošam gadījumam vai, ja šāds gadījums nav konstatējams, netaisnīga līguma noteikuma ģenerālklausulai³⁸

Kā norādīts Augstākās tiesas Civillietu departamenta prakses apkopojumā:³⁹ “lai gan civilprocess pamatā balstās uz sacīkstes principu, tomēr no tā pastāv izņēmumi. Viens no šādiem izņēmumiem ir judikatūrā stabili nostiprinātā atziņa par tiesas pienākumu *ex officio* pārbaudīt iespējamo patērētāja tiesību pārkāpumu” no Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta vienpadsmitās daļas izriet, ka līguma noteikumu taisnīgums tiesai ir jāvērtē pēc savas ierosmes. Šāda pārbaude tiesai jāveic pēc savas ierosmes neatkarīgi no tā, vai strīdā patērētājs uz šādiem apsvērumiem norāda vai nenorāda. Taču kā secināms praksē, tiesa ne vienmēr pilda šo pienākumu.

Tā piemēram, 2015.gada 28.jūlijā prasītāja iesniegusi Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā prasību pret /pers. B./ par Vienošanās atzīšanu par spēkā neesošu, naudas līdzekļu piedziņu un prasības nodrošināšanu.⁴⁰ Vienošanās noslēgta par advokāta pakalpojumiem. Prasītāja norāda, ka “Latvijas judikatūrā (Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2006.gada 1.novembra spriedums lietā SKC-613⁴¹) nostiprināta atziņa, ka klienta un advokāta tiesiskajās attiecībās ir piemērojams tiesību normas, kas regulē patērētāju tiesību aizsardzību, tai skaitā arī Eiropas Kopienų Padomes 1993.gada 5.aprīļa Direktīva 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos”. Prasītāja arī norāda, ka “no 2014.gada 8.augusta Vienošanās izriet, ka tā savā būtībā ir advokāta iepriekš sagatavota tipveida vienošanās (veidlapa), jo prasītāja nekad nav piekritusi maksāt atbildētājam atlīdzību 12% apmērā no papildus iegūtās mantas vērtības. Šāds līguma noteikums pirms Vienošanās parakstīšanas nav ticis apspriests un Vienošanās tekstā ir patvaļīgi ierakstīts pēc tam, kad prasītāja Vienošanos parakstījusi. Par netaisnīgiem līguma noteikumiem jebkurā gadījumā ir uzskatāmi noteikumi, kas padara patērētājam saistošu tādu līguma noteikumu, ar kuru patērētājam nav bijusi reāla iespēja iepazīties pirms līguma noslēgšanas (PTAL 6.panta trešās daļas 16.punkts). Līdz ar to šis Vienošanās noteikums jebkurā gadījumā ir pretrunā PTAL

---

³⁸ Mantrovs V. Patērētāja jautājums dzīvojamo telpu īres attiecībās. Jurista Vārds, 26.10.2021., Nr. 43 (1205), 92.-98.lpp. Pieejams: <https://juristavards-lv.datubazes.lanet.lv/doc/279791-pateretaja-jautajums-dzivojamo-telpu-ires-attiecibas/> [aplūkots 11.03.2022.].

³⁹ Patērētāju tiesību aizsardzība. Senāta Civillietu departamenta prakses apkopojums 2014.gads - 2021.gada augusts. Pieejams: <https://www.at.gov.lv/lv/tiesu-prakse/tiesu-prakses-apkopojumi/civiltiesibas> [aplūkots 21.03.2022.].

⁴⁰ Limbažu rajona tiesas 3.02.2016. spriedums lietā Nr. C30516315. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/299283.pdf> [aplūkots 21.03.2022.].

⁴¹ Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 01.11.2006. spriedums lietā Nr.SKC-613. Pieejams: www.at.gov.lv/downloadlawfile [aplūkots 25.03.2022.].

4.panta ceturtajai daļai un ir atzīstams par spēkā neesošu saskaņā ar PTAL 6.panta trešās daļas 16.punktu un 6.panta piekto daļu⁴²”.

Tiesa Motīvu daļā ir norādījusi, ka prasības pieteikumā prasītāja atsaukusies uz viņasprāt pārkāptiem Patērētāju tiesību aizsardzības likuma pantiem, tomēr tiesa nav izvērtējusi vai prasītāja ir atzīstama par patērētāju un vai ir piemērojamas Patērētāju tiesību aizsardzības normas. Tiesa tikai norādījusi, ka “no civillietai pievienotās, atbildētājai sniegtās Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2015.gada 3.decembra atbildes Mr.5.-4/8848 redzams, ka gadījumā, ja viņi saņem iesniegumus vai sūdzības par zvērinātu advokātu sniegtajiem pakalpojumiem, PTAC, ievērojot Latvijas Republikas Advokatūras likuma 34.panta 4.punktu, kas nosaka, ka Latvijas Zvērinātu advokātu padome uzrauga zvērinātu advokātu darbību, izskata par viņiem iesniegtās sūdzības un ziņojumus, kā arī ierosina disciplinārlietas, pārsūta minētos iesniegumus vai sūdzības izskatīšanai Latvijas Zvērinātu advokātu padomei”. Autora ieskatā šāds tiesas secinājums nav pamatots, jo tiesai vajadzēja pārbaudīt arī iespējamo patērētāja tiesību pārkāpumu. Prasītāja iesniedza apelācijas sūdzību pirmās instances spriedumu pārsūdzot pilnā apmērā. Izskatot iesniegto apelācijas sūdzību Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija savā spriedumā⁴³ norāda, ka Apelācijas instances tiesa piekrit apelācijas sūdzībā norādītajam, ka pirmās instances tiesa nav izvērtējusi pušu strīdīgās attiecības atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likuma prasībām.

Spriedumā⁴⁴ tālāk norādīts, ka: “lietā nav pierādījumu, ka prasītājai, uzņemoties saistības, būtu bijusi šķēršļi iepazīties ar visiem vienošanās noteikumiem, tajā skaitā honorāra apmēru, tā samaksas kārtību, izvērtēt un apspriest to ar atbildētāju pirms vienošanās parakstīšanas.” Šajā gadījumā secināms, ka praksē patērētājam var būt grūtības ar pierādījumu nodrošināšanu, lai pierādītu savus argumentus attiecībā uz līguma noteikumu, ar kuru patērētājam nav bijusi reāla iespēja iepazīties pirms līguma noslēgšanas.

Bez tam, pētot klauzulas “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” piemērojumu tiesu praksē Latvijā, jāsecina, ka tiesām ir dažādi viedokļi. Tā, piemēram, lietā Nr. SKC-693/2020⁴⁵ banka cēla tiesā prasību par pamatparāda, komisijas maksas, līgumisko procentu, paaugstināto kredīta procentu un likumisko procentu piedziņu, norādot, ka uz 2005.gada līguma pamata atbildētājai izsniegta „American Express Gold” kredītkarte un atvērts tai piesaistīts konts. Uz atbildētājas 2007.gada iesnieguma pamata „American Express Gold”

⁴² Limbažu rajona tiesas 2016.gada 3.02.2016. spriedums lietā Nr. C30516315. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/299283.pdf> [aplūkots 21.03.2022.].

⁴³ Vidzemes apgabaltiesas 19.07.2016. spriedums lietā Nr. C30516315. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/299283.pdf> [aplūkots 21.03.2022.].

⁴⁴ Turpat

⁴⁵ Civillietu departamenta 2020.gada 15.decembra spriedums lietā Nr. SKC-693/2020, Pieejams: <https://www.at.gov.lv/lv/tiesu-prakse/judikaturas-nolemumu-arhivs/civillietu-departaments/hronologiska-seciba?lawfilter=0&year=2020> [aplūkots 21.03.2022.].

kredītkarte izsniegta trešajai personai, piesaistot to atbildētājas kredītkartes kontam. 2008.gadā starp pusēm noslēgts otrs līgums par „American Express Gold” kredītkartes izsniegšanu un tai piesaistīta konta atvēršanu. 2012.gada 20.decembrī prasītāja atcēla atbildētājam piešķirto un vairākkārt palielināto kredītlimitu, nobloķēja kontu un kredītkartes izmantošanu⁴⁶.

Pirmās instances tiesa prasību apmierināja daļā par pamatparāda un likumisko procentu piedziņu. Apelācijas instances tiesa prasību apmierināja. Tiesa atzina, ka pušu vienošanās atbilst Patērētāju tiesību aizsardzības likuma un Civillikuma prasībām un ka tai ir juridisks spēks. Tiesa atzina, ka atbildētājas iebildumos par „mikroskopisku” nodēvētā druka obligāti nepadara kartes lietošanas un apkalpošanas noteikumus par slikti redzamiem, neprecīziem vai neskaidriem. Nav arī konstatēts, ka tipveida līguma noteikumi, pretēji labticīguma prasībām, būtu sastādīti par sliktu patērētājam. Līdz ar to nav pamata tos prejudiciāli atzīt par netaisnīgiem un spēkā neesošiem. Senāts pārsūdzēto spriedumu atcēla daļā par komisijas maksas, par procentu un par paaugstināto procentu noteikumiem laika periodiem piedziņu un daļā par tiesāšanās izdevumu piedziņu un lietu atceltajā daļā nodeva jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā⁴⁷.

Lietā apsvērtais tiesību jautājums ir par to, vai sīka druka var būt netaisnīgs līguma noteikums. Senāts, atšķirībā no Apelācijas instances tiesas, norādīja, ka ar patērētāju noslēgtam līgumam jābūt sastādītam vienkāršā un saprotamā valodā gan no satura, gan optiskās uztveramības viedokļa. Izvērtējot to, vai patērētājam objektīvi ir bijis iespējams iepazīties ar līguma noteikumiem un paust savu attieksmi pret tiem, jāņem vērā tas līguma noteikumu drukas izmērs, kas tika piedāvāts patērētājam un bija viņam pieejams līguma noslēgšanas brīdī. Ja lietota tik sīka druka, ka patērētājam, neizmantojot speciālas palielināšanas ierīces, ir jāpieliek sevišķas pūles, lai izlasītu līguma noteikumus, tad tiesai jāvērtē, vai līguma noteikumi formulēti vienkāršā un saprotamā valodā un līguma noteikumu iespējamais netaisnīgums⁴⁸.

Arī Zemgales rajona tiesa lietā Nr. C73346420⁴⁹ par parāda piedziņu secina: “Atbildētāja /pers. C/ ir cēlusi iebildumus par to, ka Aizdevuma līguma noteikumi ir sagatavoti ar tādu šrifta izmēru, kurus ir grūti salasīt bez speciālām palielināšanas ierīcēm. Lai arī iebildumus par Aizdevuma līguma noteikumu šriftu nav cēlis pats aizņēmējs /pers. B/,

---

⁴⁶ Latvijas Republikas Senāta spriedumi un lēmumi 2020, Pieejams: <https://www.at.gov.lv/media/h6gOTNTi58zrfxanlxQ3MgfyUfghXXRT.pdf> [aplūkots 21.03.2022.].

⁴⁷ Turpat

⁴⁸ Latvijas Republikas Senāta spriedumi un lēmumi 2020, Pieejams: <https://www.at.gov.lv/media/h6gOTNTi58zrfxanlxQ3MgfyUfghXXRT.pdf> [aplūkots 21.03.2022.].

⁴⁹ Zemgales rajona tiesa, 3.02.2021. spriedums lietā Nr. C73346420. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/299283.pdf> [aplūkots 23.03.2022.].

bet tikai galvinece /pers. C/, tomēr judikatūrā ir nostiprinājusies atziņa, ka no Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta vienpadsmitās daļas izriet tiesas pienākums pašai pēc savas iniciatīvas izvērtēt to, vai attiecīgajā strīdā nav konstatējami netaisnīgi līguma noteikumi. Lietā nav strīds par to, ka abi atbildētāji ir uzskatāmi par patērētājiem Patērētāju tiesību aizsardzības likuma izpratnē⁵⁰.”

Bez tam, “tiesa piekrīt atbildētājam un uzskata, ka Aizdevuma līguma 2. lapā atspoguļotie līguma noteikumi, kuros cita starpā noteikti arī saistību pastiprinājumi, t.i., tas kādos gadījumos aizņēmējam ir pienākums maksāt līgumiskos nokavējuma procentus un līgumsodu, to apmēru (4.1., 4.4. punkts) ir sagatavoti tādā burtu izmērā, ka bez speciālām palielināšanas ierīcēm šie noteikumi ir grūti salasāmi⁵¹.”

Turklāt tiesa secina: “[..] Saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta trešās daļas 16. punktu par netaisnīgiem uzskatāmi līguma noteikumi, kas padara patērētājam saistošu tādu līguma noteikumu, ar kuru patērētājam nav bijusi reāla iespēja iepazīties pirms līguma noslēgšanas. Arī atbilstoši direktīvas 93/13/EEK pielikumā esošā saraksta „i” punktam par negodīgiem uzskatāmi noteikumi, kuru mērķis vai sekas ir neatgriezeniski saistīt patērētāju ar tādiem noteikumiem, ar kuriem tam nav bijusi reāla iespēja iepazīties pirms līguma slēgšanas. Interpretējot Tiesas ieskatā, patērētājam netiek nodrošināta reāla iespēja pirms līguma noslēgšanas iepazīties ar līguma noteikumiem, ja tie nav izlasāmi bez speciālām palielināšanas ierīcēm⁵².”

Tālāk tiesa norāda: “[..] tā kā minētā Aizdevuma līguma 4.1., 4.4. punkts padara /pers. B/ kā patērētājam saistošus līguma noteikumus par līgumisko nokavējuma procentu un līgumsoda maksāšanas pienākumu un to apmēru, bet viņam pirms Aizdevuma līguma noslēgšanas nav bijusi reāla iespēja iepazīties ar šiem līguma noteikumiem, jo tie ir sagatavoti drukā, kuru bez speciālām palielināšanas ierīcēm ir grūti salasīt, tad šie līguma noteikumi ir atzīstami par netaisnīgiem Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta trešās daļas 16. punkta izpratnē. Netaisnīga līguma noteikuma sekas ir tā nepiemērošana vispār. Pie šādiem apstākļiem tiesa atzīst, ka prasība daļā par līgumsoda 586,67 EUR apmērā un līgumisko nokavējuma procentu 536,55 EUR apmērā piedziņu ir noraidāma pilnīgi⁵³”.

Kā secināms no iepriekšminētā, tiesa izvērtējot apstākļus līguma noteikumu atzīst par netaisnīgu tādēļ, ka patērētājam “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” ar to pirms līguma noslēgšanas, turklāt attiecīgais līguma noteikums netiek vērtēts pēc tā satura.

---

⁵⁰ Zemgales rajona tiesa, 3.02.2021. spriedums lietā Nr. C73346420. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/299283.pdf> [aplūkots 23.03.2022.].

⁵¹ Turpat

⁵² Turpat

⁵³ Turpat

2. NOTEIKUMA “PADARA PATĒRĒTĀJAM SAISTOŠU” NOZĪME

Mēs visi esam patērētāji un ikdienā iegādājoties preces vai pakalpojumus slēdzam līgumus ar uzņēmējiem. Klasiskā izpratnē, vienojoties par kādu saistību nodibināšanu, puses noslēdz līgumu, ar kuru katra no tām uzņemas konkrētas saistības – tiesības un pienākumus.

Svarīga nozīme līgumu slēgšanā ir gribas izteikumam. Gribas izteikums ir tiesiska darījuma pamatelements. Gribas izteikums ir personas gribas izpaudums, kas vērsts uz noteiktu tiesisko seku iestāšanos⁵⁴. Saskaņā ar Civillikuma 1427. pantu – pie tiesiska darījuma būtības pieder tā taisītāja gribas izteikums, bet divpusējā vai vairākpusējā darījumā vajadzīgs visu tā dalībnieku saskanīgs gribas izteikums. Kamēr griba nav vēl izteikta, tai nav nekāda tiesiska spēka⁵⁵. Turklāt tieši personas brīvi pausta griba ir ārējs apliecinājums tam, ka darījuma dalībnieks vēlas panākt darījumam raksturīgo tiesisko seku iestāšanos.

Turpinot pētīt Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta 3.daļas 16.punktā norādītos, par netaisnīgu līguma noteikumiem uzskatāmos līguma noteikumus, proti, līguma noteikumus, kas padara patērētājam saistošu tādu līguma noteikumu, ar kuru patērētājam nav bijusi reāla iespēja iepazīties pirms līguma noslēgšanas, pievērsīšos jautājumam – ko nozīmē noteikums “padara patērētājam saistošu.”

Līgumu noslēgšanā ir svarīgi lai būtu ievēroti tādi principi kā godprātības princips un pušu vienlīdzības princips. Vispārējā godīguma kritērija galvenais elements ir tas, ka negodīgs līguma noteikums rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, un tas notiek par sliktu patērētājam. Jēdziens ievērojama nelīdzsvarotība, nozīmē, ka uzņēmējs ļaunprātīgi izmanto varas pozīciju attiecībā pret patērētāju. Uzņēmējs kā profesionālis atrodas izdevīgākā pozīcijā nekā patērētājs, jo viņam ir vairāk zināšanu par konkrētajām precēm vai pakalpojumiem. Lai noskaidrotu, vai kāds noteikums rada “ievērojamu nelīdzsvarotību” par sliktu patērētājam, ir īpaši jāņem vērā, kādi tiesību aktu noteikumi tiktu piemēroti attiecīgajā gadījumā.

Patērētāja nevienlīdzību līgumslēgšanas procesā rada ne tikai tas, ka patērētājs daudzkārt neapzinās un nesaprot līguma noteikumu saturu, bet arī tas, ka uzņēmēji mēdz piedāvāt nelabvēlīgus līguma noteikumus un nevēlas tos mainīt, tādējādi patērētājs praktiski nespēj ietekmēt noslēdzamā līguma noteikumu saturu. Līdz ar to praksē bieži konstatējamās situācijas, kad patērētājs ir iesaistījies līgumattiecībās, kuras to nostāda nelabvēlīgā situācijā.

Līguma noteikums, kuru līgumslēdzēji savstarpēji nav apsprieduši, ir netaisnīgs, ja tas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju

⁵⁴ Kalniņš E. Tiesisks darījums. Privāttiesību teorija un prakse. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2005, 137. lpp

⁵⁵ Civillikums. Ceturtā daļa. Saistību tiesības: LR likums. Pieņemts 28.01.1937

tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam. No minētā izriet, ka būtiska neatbilstība līgumā noteiktajās līgumslēdzēju tiesībās un pienākumos ir arī līgumslēdzēju vienlīdzības principa pārkāpums. Tādējādi netaisnīgs noteikums ir tāds neapspriests noteikums, kas neatbilst tiesiskās vienlīdzības principam par sliktu patērētājam⁵⁶.

Saskaņā ar pētāmo problēmu īpaši ir jānodala situācijas, kurās patērētājam nav bijusi iespēja iepazīties ar līguma noteikumiem un no kuriem izriet saistošas sekas. Nopietnus iebildumus rada tādi līguma noteikumi, kas liek patērētājam piekrist uzņemties saistības, par kurām patērētājs neko nezina vai nevar apzināties līguma slēgšanas laikā. Līguma noslēgšanas godprātības principa pamatā ir patērētāja iespēja iepazīties un izprast visus līguma noteikumus pirms tie kļūst tam saistoši.

Te jānorāda, ka šādās situācijās runājot par netaisnīgajiem noteikumiem, kas padara patērētājam saistošu tādu līguma noteikumu, ar kuru patērētājam nav bijusi reāla iespēja iepazīties pirms līguma noslēgšanas, neiet runa par pašu noteikumu ar kuru patērētājam nav bijusi iespēja iepazīties, bet gan par attiecīgo noteikumu līgumā, kas padara šādu noteikumu par juridiski saistošu patērētājam.

Bez tam, līdzīgi arī jāiebilst pret tādiem līguma noteikumiem, kuri liek patērētājam piekrist un pieņemt kā saistošus tādus noteikumus, kas ir kādā citā līgumā vai dokumentā un ar kuriem patērētājam nav iespējams iepazīties līguma noslēgšanas procesā. Iebildumu iemesls ir līguma noteikuma saistošais raksturs.

Pastāv atšķirīgi uzskati par to, kurā brīdī negodīgie līguma noteikumi sāk kaitēt patērētājam. Ir viedoklis, ka problēma rodas tiklīdz uzņēmējs sāk pielietot negodīgos līguma noteikumus (pieprasa patērētāju tos pildīt, ceļ prasību tiesā, balstoties uz tiem, u.tml.), un ir arī uzskats, ka problēma jau rodas uzreiz tiklīdz noslēgts līgums ar negodīgajiem noteikumiem, jo jau tajā brīdī tiek pārkāpts pušu vienlīdzības princips⁵⁷.

Tā, piemēram, 2015.gada 15.maijā prasītāja vērsās Jūrmalas pilsētas tiesā ar prasību pret atbildētājiem AS "SEB banka" un SIA "Latectus" par pieteikuma un tiesas nolēmuma par nekustamo īpašumu labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā atzīšanu par nepamatotu un īpašuma tiesību atjaunošanu uz nekustamajiem īpašumiem saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010.gada 24.novembra sprieduma lietā Nr.2010-08-01 tiesību normu

---

⁵⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7. marta SPRIEDUMS Lietā Nr. SKA – 59. Pieejams: <https://www.at.gov.lv/downloadlawfile/4945> [aplūkots 29.03.2022.]

⁵⁷ Hondius E. The reception of the directive of unfair terms in consumer contracts by member states. 1995., 249.p. Pieejams: https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/22925/hondius_95_theceptionofthedirectieeonunfair.pdf?sequence=1 [aplūkots 29.03.22.].

interpretāciju. Prasības pieteikumā lietas būtībā norādīts⁵⁸, ka “ [...] kā norādīts Latvijas Republikas Satversmes tiesas sprieduma 19.1.punkta septītajā daļā, pieņemot lēmumu, tiesnesim jāpārlicinās, ka ar nekustamā īpašuma pārdošanu izolē netiek pārkāptas Patērētāju tiesību aizsardzības likumā ietvertās imperatīvās normas. Šāds pienākums tiesnesim izriet no Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta vienpadsmitās daļas Latvijas Republikas Satversmes tiesas spriedums stājās spēkā 2010.gada 24.novembrī un bija spēkā, kad 2011.gada 19.septembrī Jūrmalas pilsētas tiesnesis pieņēma lēmumu par nekustamo īpašumu labprātīgu pārdošanu izolē. Tajā pašā laikā AS „SEB Banka” pieteikuma un klātpievienoto dokumentu atbilstība Patērētāju tiesību aizsardzības likuma normām vispār nebija apsvērta. Latvijas Republikas Satversmes tiesas norādījumi nebija ņemti vērā. ...[...] Par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas ir pretrunā ar PTAL 5.pantu. Likuma 6.panta trešās daļas 16.punkts noteic, ka netaisnīgs līguma nosacījums ir nosacījums, ka padara patērētājam saistošu tādu līguma noteikumu, ar kuru patērētājam nav bijusi reāla iespēja iepazīties pirms līguma noslēgšanas. Nenosakot Ķīlas (hipotēkas) līgumos precīzus un skaidrus ķīlas tiesības spēkā stāšanās noteikumus, neiepazīstinot prasītāju ar Kredīta līgumiem, bet vairākus grozījumus Kredīta līgumos pat neuzskaitot un neapspriežot ar patērētāju līgumu noteikumus, AS „SEB Banka” radīja netaisnīgu līguma noteikumu situāciju, ko tiesnesis pieņemot lēmumu vispār netika apsvēris.”⁵⁹

Bez tam, arī sekojošā lietā⁶⁰, kurā saņemts /pers. A/ (turpmāk arī prasītājs) prasības pieteikums pret AS “Swedbank” (turpmāk arī atbildētāja) par hipotēkas līguma punkta nepienācīgu izpildi un atzīšanu par spēkā neesošu, brīdinājuma atzīšanu par spēkā neesošu, atbrīvojot no tiesas lēmuma izpildes, pieteikumā norādīts, ka 2008.gada 22.augustā starp pusēm noslēgts Hipotēkas līgums ar grozījumiem 2009.gada 7.maijā un 2010.gada 16.aprīlī. Hipotēkas līgumā ir atsauces uz galveno 2008.gada 22.augusta Aizdevuma līgumu. Hipotēkas līgums nesatur atrunu, ka prasītājs būtu iepazīstināts ar Aizdevuma līguma nosacījumiem vai ka tam tie būtu zināmi un viņam pret tiem nebūtu iebildumi. 2015.gada 3.februāra paziņojumā atbildētāja paziņojusi par piedziņas vēršanu uz ķīlas priekšmetu - nekustamo īpašumu. Tiesa motīvu daļā secina: ka “[...]Lietā nav strīda, ka prasītājs ir atzīstams par patērētāju Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 1.panta 3.punkta izpratnē. Tā pat atzīstams, ka Hipotēkas līguma 3.3.punkts ir atzīstams par neapspriehtu, jo līguma

---

⁵⁸ Rīgas rajona tiesas 12.10.2017. spriedums lietā Nr. C-1683-17/19. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/335299.pdf> [aplūkots 29.03.2022.].

⁵⁹ Turpat

⁶⁰ Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 12.10.2017. spriedums lietā Nr. C-2117-17/5. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/346567.pdf> [aplūkots 31.03.2022.].

noteikumi ir sastādīti iepriekš, un atbildētāja nav iesniegusi tiesai pierādījumus, ka puses būtu apspriedušas šo noteikumu sastāvu. Tomēr, nepaspriesti noteikumi viennozīmīgi nenozīmē, ka patērētāju tiesības ir pārkāptas. Lai atzītu, ka Hipotēkas līguma 3.3.punkts pārkāpj prasītāju tiesības, ir jākonstatē, ka tas atbilst Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 5.panta otrajai daļai un 6.panta trešās daļas 16.punktam. Starp pusēm noslēgtais hipotēkas līgums ir ķīlas līgums, kas piešķir atbildētājai ķīlas tiesību, kas saskaņā ar Civillikuma 1278.pantu ir tāda tiesība uz svešu lietu (841.p.), uz kuras pamata šī lieta nodrošina kreditoram viņa prasījumu tādā kārtā, ka viņš var no tās dabūt šā prasījuma samaksu. Ķīlas tiesība pēc būtības ir saistību tiesību pastiprināšanas veids, kuras mērķis ir nodrošināt kreditora tiesību aizsardzību gadījumā, ja parādnieks nepilda savas saistības. Prasītājs uzskata, ka viņam Hipotēkas līguma 3.3.punkts piešķir saistības, kas izriet no galvenā līguma, ar kuru viņš nav iepazīstināts, tomēr tiesa šādam apgalvojumam nevar piekrist. Tiesa nenoliedz, ka prasītāja un atbildētājas ķīlas saistības nebūtu iespējamās, ja nepastāvētu galvenais līgums. Tomēr, Hipotēkas līgums nepadara prasītājam tieši saistošu galveno līgumu, bet netiešā veidā ar ķīlas tiesību ietekmē tās realizāciju. Prasītājs labprātīgi ar Hipotēkas līguma 3.1.punktu ir uzņēmis atbildēt par galvenā līguma saistību izpildi ķīlas priekšmeta vērtības apmērā. Kā jau tiesa iepriekš norādīja, prasītājam galvenais līgums ir netieši saistošs. Ir tikai loģiski, ka hipotēkas līgums un pielīgtās tiesības uz ķīlas tiesību realizāciju ir saistīts ar galvenā līguma neizpildi, tomēr prasītājs nav galvenā līguma dalībnieks, tādēļ ir saprotams, ka viņš ar to netiek iepazīstināts tādā apmērā kā pats parādnieks. Prasītājam nepašaubāmi pirms Hipotēkas līguma noslēgšanas bija zināms par galvenā līguma esamību, jo bez tā starp pusēm šāds līgums netiktu noslēgts. Un tā kā prasītājs nav galvenā līguma dalībnieks, arī nekāda viņa rīcību nevarētu ietekmēt galvenā līguma saistības ne pret kreditoru, ne pret parādnieku. Vērtējot hipotēkas līguma būtību kopsakarā ar tā 3.3.punktu, tiesa atzīst, ka prasītāja neiepazīstināšana ar galvenā līguma noteikumiem nepārkāpj viņa likumīgās tiesības un intereses, jo prasītājs ir noslēdzis hipotēkas līgumu, ar kuru piešķīris ķīlas tiesības atbildētājai, nevis uzņēmis kādā citā veidā atbildēt par galvenā līguma saistību izpildi. Ievērojot iepriekš minēto, tiesa atzīst, ka Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešās daļas 16.punkts nav piemērojams⁶¹.

Iepriekšminētie piemēri raksturo situāciju ar kuru diemžēl praksē nākas saskarties patērētājiem, gadījumos kad tiem ir radušās saistības, kas izriet no tādu līgumu noteikumiem ar kuriem patērētājam nav bijusi iespēja iepazīties līguma slēgšanas brīdī. Diemžēl jāsecina, ka patērētājam, dažādu apstākļu dēļ, kuri ir mainījušies no līguma noslēgšanas brīža, ne

---

⁶¹ Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 12.10.2017. spriedums lietā Nr. C-2117-17/5. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/346567.pdf> [aplūkots 31.03.2022.].

vienmēr izdodas panākt labvēlīgu atrisinājumu, tādejādi patiesībā uzņemoties atbildību un izrietošās saistības no tādiem noteikumiem ar kuriem viņiem nebija iespējams iepazīties līguma noslēgšanas laikā.

Tomēr ir jāatzīmē, ka tiesu praksē ir arī piemēri, kuros redzams, ka patērētājam ir izdevies pierādīt un tādejādi panākt labvēlīgu atrisinājumu tiesas ceļā. Tāds piemērs ir jau norādīts iepriekšējā nodaļā, proti, tiesa savā spriedumā atzina, ka Aizdevuma līgumā iekļautie attiecīgie punkti padara prasītājam kā patērētājam saistošus tāds līguma noteikumus ar kuriem viņam pirms Aizdevuma līguma noslēgšanas nav bijusi reāla iespēja iepazīties, jo tie ir sagatavoti drukā, kuru bez speciālām palielināšanas ierīcēm ir grūti salasīt, un līdz ar to šie līguma noteikumi ir atzīstami par netaisnīgiem Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta trešās daļas 16. punkta izpratnē. Netaisnīga līguma noteikuma sekas ir tā nepiemērošana vispār. Pie šādiem apstākļiem tiesa atzina, ka prasība daļā par līgumsoda un līgumisko nokavējuma procentu piedziņu ir noraidāma pilnīgi⁶².

---

⁶² Zemgales rajona tiesa, 3.02.2021. spriedums lietā Nr. C73346420. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/299283.pdf> [aplūkots 23.03.2022.].

3. NOTEIKUMA “PIRMS LĪGUMA NOSLĒGŠANAS” IZVĒRTĒJUMS

Atbilstoši Civillikuma⁶³ 1511. pantā noteiktajam līgums plašākā nozīmē skaidrots kā ikkatra vairāku personu savstarpēja vienošanās par kādu tiesisku attiecību nodibināšanu, pārgrozīšanu vai izbeigšanu. Šaurākā nozīmē līgums skaidrots kā vairāku personu savstarpējs ar vienošanos pamatots gribas izteikums, kura mērķis ir nodibināt saistību tiesību. Tās ir tādas tiesības, uz kuru pamata vienai personai jāizdara par labu otrai zināma darbība, kam ir mantiska vērtība.

Savukārt Civillikuma⁶⁴ 1535.pants paredz, ka puses var dot savu piekrišanu vai nu abas reizē, vai viena pirms otras; tādā kārtā darījums var iesākties vai nu ar vienas puses apsolījumu, kuru pēc tam pieņem otra puse, vai arī ar pieņemšanu, kas izteikta pieprasījuma vai līguma veidā. Turklāt līgums var tikt noslēgts starp klāt neesošām personām, piemēram, apmainoties ar vēstulēm, kas izteic piekrišanu līguma saturam. Tādā gadījumā piemērojams Civillikuma 1537.pantā noteiktais, ka, ja līgumu slēdz starp klāt neesošiem, tad tas uzskatāms par noslēgtu no tā brīža, kad priekšlikuma piedāvātāju ir sasniegusi priekšlikuma saņēmēja beznosacījuma piekrišana.

Ar līguma noslēgšanas brīdi līgumslēdzējpusē uzņemas no līguma izrietošās saistības un pienākumus. Lai pilnībā paustu savu gribu saistīties līgumā pusēm pirms līguma noslēgšanas ir svarīgi pilnībā iepazīties ar līguma noteikumiem.

Uzņēmējam ir jādod iespēja patērētājam iepazīties ar līgumā ietvertajiem nosacījumiem. Likumā nav noteikts, ka uzņēmējam ir obligāts pienākums patērētājam iesniegt līguma projekta eksemplāru, tomēr šāda veida darbību būtu labā prakse, kas ļautu patērētājam iepazīties ar līguma saturu, izvērtēt to un nepieciešamības gadījumā konsultēties ar speciālistu, piemēram, juristu.

Lai gan likumdošanā ir noteikti patērētāja, kā vājākās puses aizsardzības mehānismi, arī pašam patērētājam ir jāattiecas atbildīgi pret parakstāmo līgumu un jālūdz uzņēmējam izskaidrot nesaprotamos nosacījumus. Ražotājam, pārdevējam vai pakalpojumu sniedzējam ir pienākums izskaidrot patērētājam neskaidros nosacījumus, kā arī izvērtēt, vai nav vajadzība līguma nosacījumus izteikt precīzāk un saprotamāk. Patērētājs var lūgt veikt izmaiņas piedāvātajā līgumā pirms parakstīšanas, it īpaši tas attiecas uz līguma noteikumiem, kuri var tikt uzskatīti par netaisnīgiem.

Arī direktīvas⁶⁵ preambulas divdesmitajā apsvērumā ir paredzēts: “[..] patērētājam būtu jādod iespēja faktiski izskatīt visus noteikumus. Bez tam, direktīvas 4. panta 1. punktā ir

⁶³ Civillikums. Ceturtā daļa. Saistību tiesības: LR likums. Pieņemts 28.01.1937

⁶⁴ Turpat

⁶⁵ Padomes 1993.gada 5.aprīļa direktīva 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos.

noteikts: “[..] līguma noteikuma negodīgumu novērtē, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, attiecībā uz ko līgums noslēgts, un atsaucoties uz visiem apstākļiem līguma slēgšanas brīdī, kas ar to bijuši saistīti, kā arī visiem pārējiem līguma noteikumiem vai citu līgumu, no kā tas ir atkarīgs.”

Eiropas Savienības Tiesa spriedumā lietā Nr. C-92/11⁶⁶ norāda, ka: “[...] vispirms ir jāatgādina, ka ar Direktīvu 93/13 ieviestā aizsardzības sistēma ir balstīta uz ideju, ka patērētājs salīdzinājumā ar komersantu atrodas nelabvēlīgākā situācijā gan attiecībā uz iespēju risināt sarunas, gan attiecībā uz informētības līmeni; šī situācija viņam liek piekrist komersanta iepriekš izstrādātajiem noteikumiem bez iespējas ietekmēt to saturu (2012. gada 15. marta spriedums lietā C-453/10 *Pereničová un Perenič*, 27. punkts, kā arī 2012. gada 26. aprīļa spriedums lietā C-472/10 *Invitel*, 33. punkts).

Attiecībā uz šādu nelabvēlīgāku situāciju, pirmkārt, Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktā ir noteikts līguma stardartnoteikumu aizliegums, kuri, pretēji labticības prasībai, patērētājam nelabvēlīgā veidā būtiski izjauc līdzsvaru starp pušu tiesībām un pienākumiem, kas izriet no līguma. Otrkārt, Direktīvas 93/13 5. pantā komersantiem ir noteikts pienākums līguma noteikumus formulēt vienkārši un skaidri saprotami. Direktīvas preambulas divdesmitajā apsvērumā šajā sakarā ir precizēts, ka patērētājam ir jābūt faktiskai iespējai iepazīties ar visiem līguma noteikumiem. Pirms līguma noslēgšanas informācija par tā noteikumiem un šī līguma parakstīšana sekām patērētājam ir ļoti svarīga. Tieši uz šādas informācijas pamata tas izlems, vai viņš vēlas uzņemties komersanta jau iepriekš formulētās saistības⁶⁷.

Pirms līguma noslēgšanas patērētājam sniegtajai informācijai ir ļoti izšķiroša nozīme. Kā, piemēram, norādīts Patērētāju tiesību aizsardzības centra izstrādātajās “Vadlīnijās taisnīga patērētāja kreditēšanas līguma sastādīšanai” - Patērētāja informēšanas pienākums ir cieši saistīts ar caurspīdīguma principa ievērošanu patērētāja kreditēšanas līgumā. Lai patērētājs izvēlētos tieši sev visatbilstošāko kreditēšanas pakalpojumu, kas tādējādi samazina arī kredīta devēja kredītrisku, kredīta devējam īpaša rūpība jāvelta patērētāja informēšanai pirms līguma noslēgšanas. Skaidras informācijas sniegšana ir svarīgākais elements, arī realizējot atbildīgas aizdošanas un aizņemšanās principu. Tādējādi patērētāja kā aizņēmēja

---

⁶⁶ Eiropas Savienības Tiesas 2013. gada 21. marta spriedums lietā Nr. C-92/11 *RWE Vertrieb AG v Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen eV*; 41 -45. punkts.
Pieejams: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=A116E868C13B0C01E41EC229A98A7D9E?text=&docid=1> [aplūkots 19.03.2022]

⁶⁷ Turpat

rīcībā ir jābūt pieejamai visai nepieciešamajai informācijai, lai viņš pieņemtu uz informāciju balstītu lēmumu, kurš no piedāvātajiem kredīta produktiem ir piemērotāks tieši viņam⁶⁸.

Pirms līguma noslēgšanas sniegtās informācijas nozīmīgums pasvītrots arī Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 4. panta 1. un 2. daļā attiecīgi nosakot, ka stājoties līgumattiecībās ar pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju, patērētājam jānodod iespēja pilnībā realizēt savu izvēli un gribu, iegādājoties tieši tādu preci vai saņemot tieši tādu pakalpojumu, digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu, kādu patērētājs vēlas, izņemot likumā noteiktos ierobežojumus. Pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja pienākums ir respektēt šo gribu. Izvēle un griba paužama līguma noteikumos, vai arī tai jābūt redzamai pēc lietas apstākļiem. Pirms patērētājs iegādājas preci vai saņem pakalpojumu, digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu, patērētājam nepieciešams dot iespēju novērtēt attiecīgās preces, pakalpojuma, digitālā satura vai digitālā pakalpojuma derīgumu un atbilstību. Patērētājam nepieciešams saņemt pilnīgu informāciju par preci, pakalpojumu, digitālo saturu vai digitālo pakalpojumu, norēķināšanās veidu, līguma izpildījumu un atbildību, ja līgumsaistības tiek pārkāptas⁶⁹.

Līdz ar to secināms, ka, lai patērētājs, noslēdzot līgumu, varētu pilnvērtīgi realizēt savas kā līgumslēdzējpusē tiesības, ir nepieciešams, lai būtu nodrošināta iespēja patērētājam izpaust savu gribu, kā arī ir ļoti svarīgi, lai patērētājam tiktu sniegta visa nepieciešamā informācija un arī nodrošināta iespēja iepazīties ar visiem līguma noteikumiem.

---

⁶⁸ Vadlīnijas taisnīga patērētāja kreditēšanas līguma sastādīšanai. PTAC vadlīnijas. Pieejams: https://registri.ptac.gov.lv/sites/default/files/docs/vadlinijas_taisniga_pateretaja_kreditesanas_liguma_sastadis_anai_2019.pdf [aplūkots 19.03.2022]

⁶⁹ Patērētāju tiesību aizsardzības likums: Ar grozījumiem, kas izsludināti līdz 2022. gada 2. martam: LR likums// Latvijas Vēstnesis, 2022., 2.marts., nr.43.

KOPSAVILKUMS

1. Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos kontekstā, līguma noteikums, kas ir atbilstošs kādam no netaisnīgo līgumu noteikumu sarakstā minētajiem noteikumiem nevar tikt automātiski uzskatīts par negodīgu direktīvas kontekstā – to ir nepieciešams izvērtēt arī saskaņā ar direktīvā noteiktajiem negodīguma kritērijiem.
2. Direktīvas pielikumā esošajam sarakstam ir nozīmīga loma, lai gan tam nav saistošs raksturs kā bija sākotnēji ierosināts direktīvas projektā pirmajos lasījumos.
3. Eiropas Komisijas Pamatnostādnēs par Padomes Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos interpretēšanu un piemērošanu norādīts, ka Tiesa prasību, saskaņā ar kuru līguma noteikumiem jābūt vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, ir interpretējusi plaši un Komisijas ieskatā noteikums “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” ir jāņem vērā novērtējot, vai konkrēts līguma noteikums ir vienkāršs un skaidri saprotams direktīvas nozīmē. Tātad noteikums “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” kalpo kā instruments direktīvas 3. , 4. un 5. panta interpretācijai.
4. Noteikuma “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” interpretācija ir saistīta ar dažādiem aspektiem un apstākļiem, kas savukārt var radīt grūtības tā iztulkošanā un piemērošanā.
5. Piemērojot noteikumu “nav bijusi reāla iespēja iepazīties”, faktiski attiecīgais vērtētais līguma noteikums netiek vērtēts pēc tā satura atbilstības likumdošanā norādītajiem netaisnīguma kritērijiem. Līguma noteikums var tikt atzīts par netaisnīgu tādēļ, ka patērētājam “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” ar to pirms līguma noslēgšanas.
6. Pētot klauzulas “nav bijusi reāla iespēja iepazīties” piemērojumu tiesu praksē Latvijā, jāsecina, ka pagaidām tiesām ir dažādi viedokļi un atziņas noteikuma (klauzulas) interpretācijā. Par to liecina lietu izskatīšana vairākās tiesu instancēs, kas patērētājam ir apgrūtināša, jo prasa ilgu laiku un arī finansiālos līdzekļus.

7. Patērētājiem, gadījumos, kad tiem ir radušās saistības, kas izriet no tādu līgumu noteikumiem ar kuriem patērētājam nav bijusi iespēja iepazīties līguma slēgšanas brīdī, ne vienmēr izdodas panākt labvēlīgu atrisinājumu, tādejādi patiesībā uzņemoties atbildību un izrietošās saistības no tādiem noteikumiem ar kuriem viņiem nebija iespējams iepazīties līguma noslēgšanas laikā.

8. Lai patērētājs, noslēdzot līgumu, varētu pilnvērtīgi realizēt savas kā līgumslēdzējpusē tiesības, ir nepieciešams, lai būtu nodrošināta iespēja patērētājam izpaust savu gribu, kā arī ir ļoti svarīgi, lai patērētājam tiktu sniegta visa nepieciešamā informācija un arī nodrošināta iespēja iepazīties ar visiem līguma noteikumiem.

Izmantotās literatūras un avotu saraksts

Literatūra

1. Balodis K. Ievads civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007.
2. Black's law dictionary, 2nd edition. Pieejams: <https://thelawdictionary.org/consumer/> [aplūkots 16.03.2022.].
3. Citizens information. Unfair terms in consumer contracts. 2015.
Pieejams: https://www.citizensinformation.ie/en/consumer_affairs/consumer_protection/consumer_rights/unfair_terms.html [aplūkots 22.04.2022.].
4. Competition and Markets Authority. Unfair contract terms guidance. Guidance on the unfair terms provisions in the Consumer Rights Act. 2015.
Pieejams: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/450440/Unfair_Terms_Main_Guidance.pdf [aplūkots 16.04.2022.].
5. Dean M, Unfair Contract Terms: The European Approach.,
Pieejams: <https://heinonlineorg.datubazes.lanet.lv/HOL/PDFsearchable?handle=hein.journals/modlr56&collection=journals&section=47&id=&print=section&sectioncount=1&ext=.pdf&nocover=&display=0> [aplūkots 15.03.2022]
6. FREQUENT FLYER PROGRAMMES IN THE EU: CONSUMER PROTECTION ISSUES AND THE UNFAIR CONTRACT TERMS DIRECTIV
Pieejams: <https://heinonlineorg.datubazes.lanet.lv/HOL/PDFsearchable?handle=hein.journals/itlj2001&collection=journals&section=48&id=&print=section&sectioncount=1&ext=.pdf&nocover=&display=0> [aplūkots 15.03.2022]
7. Hondius E. The reception of the directive of unfair terms in consumer contracts by member states. 1995., 249.p.
Pieejams: https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/22925/hondius_95_the_reception_of_the_directive_on_unfair.pdf?sequence=1 [aplūkots 29.03.2022.].
8. Kalniņš E. Tiesisks darījums. Privāttiesību teorija un prakse. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2005, 137. lpp

9. Mantrovs V. Patērētāja jautājums dzīvojamo telpu īres attiecībās. Jurista Vārds, 26.10.2021., Nr. 43 (1205), 92.-98.lpp. Pieejams: <https://juristavards-lv.datubazes.lanet.lv/doc/279791-pateretaja-jautajums-dzivojamo-telpu-ires-attiecibas/> [aplūkots 11.03.2022.].
10. Meļķis E. Tiesību normu iztulkošana. Rīga, Latvijas Universitāte, 2000, 4; 25-27. lpp.
11. Pamatnostādnes par Padomes Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos interpretēšanu un piemērošanu. Pieejams: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52019XC0927\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52019XC0927(01)) [aplūkots 11.03.2022]
12. Proposal for a Council Directive on unfair terms in consumer contracts. COM 90, 322 final and COM 92, 66 final. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:51990PC0322&from=ENhttp://aei.pitt.edu/13080/1/13080.pdf>
13. Reich N., Micklitz. H.-W., Rott P., Tonner K. European Consumer law. 2nd edition. United Kingdom: Intersentia Publishing Ltd, 2014, p. 143
14. Simon Whittaker, Language or Languages of Consumer Contracts, The, 8 Cambridge Y.B. Eur. Legal Stud. 229 (2005-2006), Pieejams: <https://heinonline-org.datubazes.lanet.lv/HOL/PDFsearchable?handle=hein.intyb/camye10008&collection=intyb&section=17&id=&print=section&sectioncount=1&ext=.pdf&nocover=&display=0>
15. Tēzauris. Skaidrojošā un sinonīmu vārdnīca: Pieejams <https://lvv.tezauris.lv/re%C4%81ls> [aplūkots 9.03.2022]
16. The Unfair Terms in Consumer Contracts Regulations. 1994 LYNN HENDERSON Pieejams: <https://heinonlineorg.datubazes.lanet.lv/HOL/PDFsearchable?handle=hein.journals/infctel4&collection=journals&section=17&id=&print=section&sectioncount=1&ext=.pdf&nocover=&display=0> [aplūkots 9.04.2022]

17. Unfair Contract Terms and Consumer Guarantees: the Proposal for a Directive on Consumer Rights and the Significance of 'Full Harmonisation'
Pieejams:<https://heinonlineorg.databases.lanet.lv/HOL/PDFsearchable?handle=hein.journals/ercl5&collection=journals&section=22&id=&print=section&sectioncount=1&ext=.pdf&nocover=&display=0> [aplūkots 9.03.2022]
18. Unfair Contract Terms in European Union Law *Review of Comparative Law*, Vol. 16, pp. 11-34 Czebotar, Lukasz
Pieejams:<https://heinonlineorg.databases.lanet.lv/HOL/PDFsearchable?handle=hein.journals/recol16&collection=journals&section=5&id=&print=section&sectioncount=1&ext=.pdf&nocover=&display=0> [aplūkots 9.03.2022]
19. Torgāns K. Saistību tiesības. Rīga:TNA, 2014.
20. Torgāns K. Saistību tiesības. Rīga:TNA, 2006.
21. Vadlīnijas taisnīga patērētāja kreditēšanas līguma sastādīšanai. PTAC vadlīnijas.
Pieejams:https://registri.ptac.gov.lv/sites/default/files/docs/vadlinijas_taisniga_pateretaja_kreditesanas_liguma_sastadisanai_2019.pdf [aplūkots 19.03.2022]
22. Vītoliņa B. Patērētāju tiesību aizsardzības pamati. Rīga: Zvaigzne ABC, 2015.
23. Zīle G. Darījumi ar patērētājiem- ētikas un tiesību normu labirints komersantam. 2008.
Pieejams:https://www.cobalt.legal/files/bundleNewsPost/2091/Darijumi_ar_pateretajiem_2008_GZ.pdf [aplūkots 25.02.2022.]

Normatīvie akti

24. Civillikums: LR likums. Pieņemts 28.01.1937. Valdības Vēstnesis, 41, 20.02.1937.
25. Direktīva 93/13/EEK: Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos. Pieņemts 05.04.1993. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A31993L0013> [aplūkots 10.03.2022.].

26. Patērētāju tiesību aizsardzības likums: LR likums. Pieņemts 18.03.1999. Latvijas Vēstnesis, 104/105 (1564/1565), 01.04.1999.

Tiesu prakse

27. Augstākās tiesas Civillietu departamenta prakses apkopojums. Patērētāju tiesību aizsardzība. 2014.-2017.g.

Pieejams:at.gov.lv/files/.../6.../pateretaji_2014_2017_31_10_2017.docx [aplūkots 12.03.2022.].

28 Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 01.11.2006. spriedums lietā Nr.SKC-613.

Pieejams: www.at.gov.lv/downloadlawfile [aplūkots 25.03.2022.]

29. COMMISSION v SWEDEN; OPINION OF ADVOCATE GENERAL GEELHOED

Pieejams:<https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=0E268B160DB5AEE5E96FB38B6AEDB47A?text=&docid=46689&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=740880> [aplūkots 11.03.2022]

30. ECJ judgment of 7 May 2002, C-478/99 - Commission of the European Communities v. Kingdom of Sweden [2002] ECR I-04147.

31. Apvienotās lietas C-224/19 un C-259/19,

Pieejams:<https://eurlex.europa.eu/legalcontent/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:62019CA0224&from=EN>, [aplūkots 12.03.2022]

32. Eiropas Savienības Tiesas 2020.gada 16. jūlija sprieduma apvienotajās lietās Nr. C-224/19 CY pret Caixabank SA un Nr. C-259/19 LG, PK pret Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (ECLI:EU:C:2020:578) 66. un 68. punkts.

Pieejams:<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=228668&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=12565766> [aplūkots 11.03.2022]

33. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta

2006.gada 7. marta SPRIEDUMS Lietā Nr. SKA – 59. Pieejams:

<https://www.at.gov.lv/downloadlawfile/4945> [aplūkots 29.03.2022.]

34. Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 04.02.2019. spriedums lietā Nr.SKC-10/2019. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi> [aplūkots 19.04.2022.].
35. Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 28.01.2019. spriedums lietā Nr.SKC-16/2019. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi> [aplūkots 22.03.2022.].
36. Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 17.12.2018. spriedums lietā Nr.SKC-271/2018. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi> [aplūkots 22.03.2022.].
37. Augstākās tiesas 17.12.2018. spriedums lietā Nr.SKC-197/2018. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi> [aplūkots 22.03.2022.].
38. Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 06.12.2018. spriedums lietā Nr.SKC-292/2018. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/civillietu-departaments/hronologiska-seciba?year=2018> [aplūkots 26.03.2022.].
39. Limbažu rajona tiesas 3.02.2016. spriedums lietā Nr. C30516315. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/299283.pdf> [aplūkots 21.03.2022.].
40. Vidzemes apgabaltiesas 19.07.2016. spriedums lietā Nr. C30516315. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/299283.pdf> [aplūkots 21.03.2022.].
41. Zemgales rajona tiesa, 3.02.2021. spriedums lietā Nr. C73346420. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/299283.pdf> [aplūkots 23.03.2022.].

Bakalaura darbs "Līguma noteikumi, kas padara patērētājam saistošu tādu līguma noteikumu, ar kuru patērētājam nav bijusi reāla iespēja iepazīties pirms līguma noslēgšanas" izstrādāts LU Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____ Mārtiņš Žogots

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: Doc. Vadīms Mantrovs _____ .____.____.

Recenzents: _____

Darbs iesniegts Civiltiesisko zinātņu katedrā _____ .____.____.

Dekāna pilnvarotā persona: _____

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē
____.____. _____. prot. Nr. 11.

Komisijas sekretāre: _____